

PĚSTOUNSKÁ PÉČE

© Zdeňka Králíčková, 2008

ÚČEL

- výkon osobní péče o nezletilé dítě po dobu, po kterou nemohou rodiče o dítě osobně pečovat
- dočasnost
- pravidelné osobní kontakty rodiče s dítětem
- není-li to možné, musí pěstounská péče plnit účel dlouhodobější osobní péče o dítě s cílem zajistit dítěti zdravé a stabilní rodinné prostředí
- proto musí být pěstounská péče průběžně sledována a kontrolována státem

PRAMENY

- VNITROSTÁTNÍ
 - LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (č. 2/1993 Sb.)
 - ZOR (z. č. 94/1963 Sb.)
 - ZSPOD (z. č. 359/1999 Sb.)
 - ZSSP (z. č. 117/1995 Sb.)
 - OSŘ (z. č. 99/1963 Sb.)
- MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY
 - ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE (č. 104/1991 Sb.)
 - ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD (č. 209/1992 Sb., čl. 8)
 - EVROPSKÁ ÚMLUVA O VÝKONU PRÁV DĚTÍ (č. 54/2001 Sb. m. s.)

LITERATURA

- Hrušáková, M., Králíčková, Z.: České rodinné právo. 3. vyd. Brno: MU, 2006.
- Králíčková, Z.: Pěstounská péče po novele. Právo a rodina, 2000, č. 6 - 7.
- Králíčková, Z.: Pěstounská péče: mýty versus ústavně konformní interpretace a aplikace zákona o rodině s úvahami de lege ferenda. Právní rozhledy, 2008, č. 9.

DRUHY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- nukleární rodina § 45a - 45d ZOR
 - manželé
 - jeden z manželů
 - jedna osoba
 - široká rodina § 44 ZSPOD
 - zařízení pro výkon PP, tj. byt pro rodinu s větším počtem dětí
 - SOS dětské vesničky
 - vlastní byt pěstouna
- Financování:
- dávky PP
 - § 36 - 43 ZSSP
- Financování:
- dávky PP
 - § 36 - 39, 41 - 43 ZSSP
 - § 46 ZSPOD (odměna pěstouna)

PŘEDPOKLADY

- CHYBĚJÍCÍ NEBO NEFUNGUJÍCÍ PŘIROZENÁ RODINA DÍTĚTE
- není vyžadován souhlas rodičů
- SOUHLAS DÍTĚTE
- ZÁJEM DÍTĚTE
- EXISTENCE VHODNÝCH ZÁJEMCŮ

RODIČE

- nemohou, neumí nebo nechtějí s dítětem žít z důvodů:
 - objektivních nebo subjektivních
 - přechodných, krátkodobých i dlouhodobých

DÍTĚ

- není osvojitelné
- u soudu probíhá řízení o tzv. osvojitelnosti
 - ◀ pěstounská péče na přechodnou dobu
- je osvojitelné, ale tzv. neatraktivní, tedy např. starší, handicapované, má sourozence
- je naděje na návrat do přirozené rodiny

ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

- zájem dítěte je přední hledisko při jakékoli činnosti ve věci dítěte (čl. 3 odst. 1)
- právo dítěte na péči svých rodičů
- participační práva dítěte (čl. 12)
 - právo na názor
 - právo na jeho vyjadřování (přímo nebo prostřednictvím jiné osoby)
 - právo na respektování názoru dítěte

Council of Europe
Committee of ministers
Recommendation No. R (87)6

- právo dítěte vyrůstat v přirozené rodině (family of origin)
- pěstounská péče je vždy „náhradní“
- dohlížení nad pěstounskou rodinou
- zachování osobních vazeb dítěte a rodičů
- právo rodičů na informace
- právo rodičů na zrušení pěstounské péče

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Case Kutzner versus Německo

„... tam, kde vznikly rodinné vazby, musí stát ...rozvíjení
..., ... opatření ..., opětovné spojení rodiče a dítěte ...“

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Case Wallová a Walla versus ČR

- „... nevyhovující životní podmínky a materiální nedostatek mohou být zhojeny pomocí jiných prostředků než úplným rozdělením rodiny, což je nejradikálnější řešení, které lze použít v nejzávažnějších případech ...“
- „... ani násilí, ani špatné zacházení, ani citové strádání, ani pohlavní zneužívání, ani špatný zdravotní stav, ani psychická nerovnováha rodičů nebyly shledány ...“

ZÁJEMCI O PĚSTOUNSKOU PÉČI

ZOR:

- „fyzické osoby, které poskytují záruku řádné výchovy dítěte“ (§ 45a odst. 1 ZOR) - bezúhonnost
- způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu
- společně jen manželé (§ 45a odst. 1 ZOR)
- jeden z manželů (se souhlasem druhého, výjimky)
- osamělá osoba
- příbuzenství není překážkou
- uspokojivý zdravotní stav

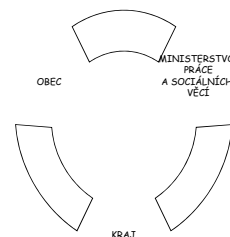

ZSPOD: odborné posuzování (§ 27)

- nejen touha po dítěti, ale i
- motivace
- vlastnosti a osobní dispozice (dušení, fyzické, smyslové)
- zájem vytvořit stabilní a harmonický domov
- ochota zúčastnit se přípravy k přijetí dítěte do rodiny
- zajišťuje OSPOD - profesionální
- cíl: řešení krizové situace dítěte poznamenaného tím, že je nechtěně, opuštěně, týrané, zanedbávané, deprivované
- žádoucí je spolupráce s rodinou
- MPSV: metodické doporučení k realizaci přípravy

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- upravuje ZSPOD (§§ 19a-27)
- vyhledávání dětí
- vyhledávání zájemců
- vytváření spisové dokumentace
- kraj: evidence
- odborné posuzování
- příprava
- nalezení vhodného „páru“
- právo na seznámení
- právo na před-pěstounskou péči

PŘED-PĚSTOUNSKÁ PÉČE

§ 45b ZOR

- ÚČEL: navázání kontaktu
- FAKULTATIVNÍ
- NEJDÉLE 3 MĚSÍČE (§ 45b odst. 2 in fine)
- JE FINANCOVANÁ dle ZSSP
- ROZHODUJE: OSPOD n. SOUD
- FAKTICKY RODIČE

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

§ 45a odst. 2 ZOR

- návrh OSPOD
- rozhoduje: soud
- na dobu:
 - po kterou rodič nemůže dítě ze závažných důvodů vychovávat
 - po jejímž uplynutí lze podle § 68a ZOR dát souhlas rodiče s osvojením
 - dobu do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že k osvojení není třeba souhlasu rodičů dle § 68 ZOR

srov. vazby na § 27a z. č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

SOUDNÍ ŘÍZENÍ VE VĚCI PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- lze zahájit i bez návrhu zájemců
- řízení ve věci péče o nezletilé: § 176 a násl. o. s. ř.
- účastníci:
 - rodiče, kteří jsou nositeli rodičovské zodpovědnosti (případně poručník)
 - dítě
 - zájemci o pěstounskou péči, příp. zájemce a jeho manžel
- nutný zásadně výslech účastníků - osobně
- není vyžadován souhlas rodičů
- rozsudek: konstitutivní

DŮSLEDKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

§ 45c ZOR

- nezanikají vazby na přirozenou rodinu
- jde pouze o osobní péči o dítě

VZTAH RODIČE A DÍTĚ

- statusový vztah rodič a dítě zůstává zachován
- právní vazby na širší rodinu jsou také zachovány
- rodič má zásadně rodičovskou zodpovědnost
- rodič je zákonným zástupcem
- rodič je správcem jmění dítěte
- rodič dítě vychovává v nejširším slova smyslu
- rodič má právo se s dítětem stýkat
- rodič platí výživné na své dítě (státu)

VZTAH PĚSTOUN A DÍTĚ

- pěstoun má povinnost o dítě osobně pečovat
- pěstoun při péči o dítě vykonává přiměřeně práva a povinnosti rodičů
- dítě zastupuje jen v běžných věcech
- spravuje záležitosti dítěte jen v běžných věcech
- má-li pěstoun za to, že rodič rozhodl v podstatné věci nikoli v souladu se zájmy dítěte, může se domáhat rozhodnutí soudu
- pěstoun nemá vyživovací povinnost

VZTAH DÍTĚ A PĚSTOUN

- dítě má povinnost pomáhat v domácnosti pěstouna
- má-li dítě vlastní příjem a žije-li ve společné domácnosti, musí také přispívat na úhradu společných potřeb rodiny

FINANCOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- odměna pěstouna
- příspěvek při převzetí dítěte
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla

zákon č. 117/1995 Sb., o státní
sociální podpoře obsahuje

KOEFICIENTY, KTERÝMI JE TŘEBA NÁSOBIT
ČÁSTKY ŽIVOTNÍHO MINIMA STANOVENÉ
V ZÁKONĚ č. 110/2006 Sb., O ŽIVOTNÍM A EXISTENČNÍM MINIMU

KONTROLA PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- § 19 ODSŤ. 5 ZSPOD
- ZAJIŠTUJE OBECNÍ ÚŘAD OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ
- PRAVIDELNÉ NÁVTĚVY DĚTÍ V PĚSTOUNSKÉ PĚČI

„DOPROVÁZENÍ“ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- NEZISKOVÉ ORGANIZACE
- PODPORA A ODBORNÁ POMOC PĚSTOUNSKÉ RODINĚ
- DOVOLENÉ

ZÁNİK A ZRUŠENÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

ZÁNİK: DOSAŽENÍM ZLETILOSTI DÍTĚTE, ÚMRTÍ

ZRUŠENÍ dle § 45a odst. 3 ZOR:

- ZE ZÁVAŽNÝCH DŮVODŮ
- I BEZ NÁVRHU
- NA NÁVRH PĚSTOUNŮ VŽDY
- ROZHODUJE SOUD

DŮSLEDEK:

- DÍTĚ SE FAKTICKY VRACÍ DO PŮVODNÍ RODINY
- JE NUTNÉ ZKOUMAT MOŽNOST I A SCHOPNOSTI RODIČŮ, PŘÍP. HLEDAT JINÉ FORMY NÁHRADNÍ PÉČE O DÍTĚ

ALTERNATIVNÍ FORMY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- KRIZOVÁ - okamžité umístění, 24 hodin až 3 měsíce
- DIAGNOSTICKÁ - cca 3 měsíce ➡ „co dál“
- PŘEKLENOVACÍ - příprava dítěte na cestu zpět do rodiny, do osvojení, do samostatného života
- RESPITNÍ (úlevná) - „dovolená“ pro rodiče nebo pro dlouhodobé pěstouny
- PRO RODIČE A DĚTI
- SOUKROMÁ - smlouva mezi rodiči a pěstouny